

Εργασίες για το σχολείο ή το σπίτι

1.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Α)

Η «Διακήρυξη των δικαιωμάτων» (Bill of rights): Αγγλία 1689

Οι πνευματικοί και οι κοσμικοί άρχοντες μαζί με τις κοινότητες που αποτελούν την πλήρη και ελεύθερη έκφραση του έθνους ... διακηρύττουν, ακολουθώντας το παράδειγμα των προγόνων τους, με σκοπό τη δικαίωση και την ενίσχυση των παλιών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ότι:

1. Το βασικό δικαίωμα να ακυρώνονται οι νόμοι χωρίς τη συγκατάθεση του Κοινοβουλίου είναι παράνομο.
2. Το βασιλικό δικαίωμα να εκδίδονται και να εκτελούνται νόμοι, χωρίς τη συγκατάθεση του Κοινοβουλίου, είναι παράνομο.
3. Κάθε σύγκληση δικαστηρίου, χωρίς της συγκατάθεση του Κοινοβουλίου, είναι παράνομη.
4. Κάθε χρηματική δαπάνη για λογαριασμό του στέμματος, με το πρόσχημα βασιλικού προνομίου, χωρίς τη συγκατάθεση του Κοινοβουλίου είναι παράνομη.
5. Οι υπήκοοι έχουν δικαίωμα να υποβάλουν διάφορα αιτήματα στο βασιλιά και κάθε καταδίωξη ή φυλάκιση που θα έχει σαν αιτία τα αιτήματα αυτά είναι παράνομη.
6. Η συγκρότηση και η συντήρηση του στρατού, σε καιρό ειρήνης, στα όρια του κράτους χωρίς τη συγκατάθεση του Κοινοβουλίου είναι παράνομη.
7. Οι εκλογές για τα μέλη του Κοινοβουλίου πρέπει να είναι ελεύθερες.

Τα επτά πρώτα Άρθρα.

Πηγή: *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη*, τ. Α', Α' Λυκείου, σ. 100.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Β)

Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (1776)

Όταν, μέσα στη φορά των ανθρώπινων γεγονότων, καθίσταται αναγκαίο για ένα λαό να λύσει τους πολιτικούς δεσμούς που τον ένωναν με έναν άλλο λαό και να πάρει, ανάμεσα στις Δυνάμεις της γης, την ιδιαίτερη και ισότιμη θέση που οι φυσικοί και θείοι νόμοι του δίνουν το δικαίωμα να πάρει, ο σεβασμός προς το κοινό αίσθημα της ανθρωπότητας του επιβάλλει να διακηρύξει τα αίτια που δικαιολογούν αυτήν την ρήξη. Παραδεχόμαστε για αναμφισβήτητες τις παρακάτω αλήθειες: όλοι οι άνθρωποι είναι πλασμένοι ίσοι· ο Δημιουργός τους προίκισε με ορισμένα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα· ανάμεσα στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνονται η ζωή, η ελευθερία και η επιδίωξη της ευτυχίας. Οι κυβερνήσεις εγκαταστάθηκαν από τους ανθρώπους για να εξασφαλίζουν αυτά τα δικαιώματα και η δίκαιη εξουσία τους απορρέει από τη συγκατάθεση αυτών που κυβερνιούνται. Κάθε φορά που μια μορφή διακυβέρνησης αποδεικνύεται καταστροφική για το σκοπό αυτό, ο λαός έχει το δικαίωμα να την αλλάξει ή να την καταργήσει και να εγκαταστήσει μια νέα κυβέρνηση, θεμελιώνοντάς την πάνω στις αρχές και στα σχήματα εκείνα που θα του φανούν πιο επιήδεια για να του προσφέρουν την ασφάλεια και την ευτυχία. Η σύνεση διδάσκει, είναι αλήθεια, ότι οι κυβερνήσεις που έχουν εγκατασταθεί εδώ και καιρό, δεν πρέπει να αλλάζουν με προσχήματα επιπόλαια και παροδικά. Και η πείρα της Ιστορίας πράγματι απέδειξε ότι οι άνθρωποι είναι περισσότερο διατεθειμένοι να ανεχτούν υποφερτά κακά παρά, αυτοδικώνως, να διαλύσουν τα σχήματα στα οποία είναι συνηθισμένοι. Αλλά όταν μια μακρά σειρά από καταχρήσεις και σφετερισμούς, που τείνουν απaráλλαχτα στον ίδιο σκοπό, σχεδιάζει να τους υποτάξει στον απόλυτο δεσποτισμό, είναι δικαίωμά τους, είναι καθήκον τους, να απορρίψουν μια τέτοια κυβέρνηση και να βρουν νέες μεθόδους προστασίας για τη μελλοντική

τους ασφάλεια. Τέτοια υπήρξε η υπομονή αυτών των Αποικιών και τέτοια είναι σήμερα η ανάγκη που τις ωθεί να μεταβάλλουν το παλιό σύστημα διακυβέρνησής τους. Η ιστορία του τωρινού βασιλιά της Μεγάλης Βρετανίας είναι η ιστορία μιας σειράς συνεχών αδικιών και σφετερισμών, που έχουν για μόνο στόχο τους την εγκαθίδρυση μιας απόλυτης τυραννίας σε βάρος αυτών των Πολιτειών...

Επομένως, Εμείς, οι αντιπρόσωποι των Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικής, συναθροισμένοι σε Γενική Συνέλευση, έχοντας για μάρτυρα της ευθύτητας των προθέσεών μας τον Ανώτατο Κριτή του κόσμου, δημοσιεύουμε και διακηρύσσουμε επίσημα στο όνομα και με την εξουσιοδότηση του καλού λαού αυτών των Αποικιών ότι αυτές οι Ενωμένες Αποικίες είναι και έχουν το δικαίωμα να είναι κράτη ελεύθερα και ανεξάρτητα· ότι αποδεσμεύονται από κάθε υπακοή απέναντι στο στέμμα της Μεγάλης Βρετανίας· ότι κάθε πολιτικός δεσμός ανάμεσα σ' αυτές και το κράτος της Μεγάλης Βρετανίας θεωρείται και πρέπει να θεωρείται τελείως ανύπαρκτος· ότι, όπως τα ελεύθερα και ανεξάρτητα κράτη, έχουν πλήρη εξουσία να κηρύττουν πόλεμο, να συνάπτουν ειρήνη, να δημιουργούν συμμαχίες, να ρυθμίζουν το εμπόριό τους και να προβαίνουν σε οποιαδήποτε άλλη πράξη στην οποία κάθε ανεξάρτητο κράτος έχει δικαίωμα να προβαίνει· και, έχοντας πλήρη εμπιστοσύνη στην προστασία της Θείας Πρόνοιας, αναλαμβάνουμε αμοιβαία την υποχρέωση να υποστηρίξουμε αυτή τη Διακήρυξη με τις ζωές μας, τις περιουσίες μας και με το πιο ιερό αγαθό μας, την τιμή.

Πηγή: Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη, τ. Α', Α' Λυκείου, σσ. 175 - 177.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Γ)

Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (26 Αυγούστου 1789)

Οι αντιπρόσωποι του γαλλικού λαού, συγκεντρωμένοι σε Εθνική Συνέλευση, επειδή πιστεύουν ότι η άγνοια, ο παραμερισμός και η περιφρόνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι αποκλειστικοί λόγοι της κοινής δυστυχίας και της διαφθοράς των κυβερνήσεων, αποφάσισαν να εκθέσουν με μια επίσημη διακήρυξη τα φυσικά, αναπαλλοτρίωτα και ιερά δικαιώματα του ανθρώπου με τελικό σκοπό αυτή η διακήρυξη, μια και θα βρίσκεται συνέχεια μπροστά στα μάτια του κοινωνικού σώματος, να υπενθυμίζει σε όλους αδιάκοπα τα καθήκοντά τους και τις υποχρεώσεις τους. Ακόμη σκοπεύει να καταστήσει τις αποφάσεις της **νομοθετικής** και της **εκτελεστικής** εξουσίας περισσότερο σεβαστές, μια και θα μπορούν σε κάθε περίπτωση να συγκρίνονται με τον τελικό στόχο του κάθε πολιτικού θεσμού. Τέλος, η διακήρυξη αυτή αποβλέπει να στρέψει τις διεκδικήσεις των πολιτών, που θα στηρίζονται πια σε απλές αρχές και αναμφισβήτητες, προς τη στήριξη του Συντάγματος και προς το γενικό καλό.

Επομένως, η Εθνική Συνέλευση μπροστά και κάτω από την προστασία του Ανωτάτου Όντος αναγνωρίζει και διακηρύσσει τα παρακάτω δικαιώματα του Ανθρώπου και του Πολίτη.

Άρθρο 1: Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι και έχουν τα ίδια δικαιώματα. Οι κοινωνικές διακρίσεις μόνο στο κοινό συμφέρον μπορούν να βασίζονται.

Άρθρο 2: Κάθε πολιτικός σχηματισμός πρέπει να σκοπεύει στη διατήρηση των **φυσικών και απαράγραπτων δικαιωμάτων** του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στη βία.

Άρθρο 3: Το Έθνος είναι η αποκλειστική πηγή κάθε εξουσίας. Κανένα σώμα, κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκεί εξουσία που δεν απορρέει από το Έθνος.

Άρθρο 4: Ελευθερία σημαίνει το να μπορεί να πράττει το κάθε άτομο ο,τιδήποτε δε βλάπτει ένα άλλο άτομο· έτσι η άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου θέτει σαν όριο το σημείο εκείνο, από το οποίο αρχίζει η άσκηση των ίδιων δικαιωμάτων για το άλλο άτομο. Αυτό το όριο μόνο από το νόμο μπορεί να καθοριστεί.

Άρθρο 6: Με το νόμο εκφράζεται η γενική θέληση. Όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα, προσωπικά ή με αντιπροσώπους τους, να μετέχουν στη θέσπισή του. Ο νόμος πρέπει να είναι ο

ίδιος για όλους, ανεξάρτητα αν προστατεύει ή τιμωρεί. Μια και όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, μπορούν όλοι να μετέχουν το ίδιο και στα δημόσια αξιώματα, στις θέσεις και τις υπηρεσίες ανάλογα με τις ικανότητές τους και χωρίς καμιά άλλη διάκριση παρά αυτή που πηγάζει από την αρετή τους και το ταλέντο τους.

Άρθρο 7: Κανένα άτομο δεν μπορεί να κατηγορηθεί, να συλληφθεί ή να κρατηθεί παρά στις περιπτώσεις που ο νόμος ορίζει και σύμφωνα με τις διαδικασίες που προκαθορίζονται απ' αυτόν.

Άρθρο 8: Ο νόμος οφείλει να επιβάλλει ποινές που είναι αποκλειστικά και απόλυτα αναγκαίες και κανείς δεν μπορεί να τιμωρηθεί παρά με νόμο που είχε θεσπιστεί πριν από το αδίκημα.

Άρθρο 9: Επειδή κάθε άνθρωπος θεωρείται αθώος πριν αποδειχτεί η ενοχή του, αν κριθεί αναγκαίο να συλληφθεί, κάθε αυστηρό μέτρο που δε θα ήταν αναγκαίο για τη σύλληψή του απαγορεύεται αυστηρά από το νόμο.

Άρθρο 10: Κανείς δεν πρέπει να διώκεται για τις πεποιθήσεις του, ακόμη και τις θρησκευτικές, μια και η εκδήλωσή τους δεν διαταράσσει τη δημόσια τάξη που ο νόμος έχει επιβάλλει.

Άρθρο 11: Η ελεύθερη διακίνηση των σκέψεων και των ιδεών είναι ένα από τα πολυτιμότερα δικαιώματα του ανθρώπου· επομένως κάθε πολίτης έχει τη δυνατότητα να ομιλεί, να γράφει και να τυπώνει τα έργα του ελεύθερα, αρκεί να μην κάνει κατάχρηση αυτής της ελευθερίας σε περιπτώσεις που ορίζονται σαφώς από το νόμο.

Άρθρο 12: Η εξασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη κάνει αναγκαία την ύπαρξη μιας κρατικής εξουσίας· άρα αυτή η εξουσία έχει θεσπιστεί για το καλό όλων και όχι για την ιδιωτική ωφέλεια αυτών, στους οποίους έχει ανατεθεί.

Άρθρο 13: Για τη συντήρηση της κρατικής εξουσίας και για τα έξοδα της διοίκησης μια κοινή συνεισφορά είναι αναγκαία. Η συνεισφορά αυτή πρέπει να είναι κατανεμημένη με δικαιοσύνη στους πολίτες, ανάλογα με τις δυνατότητές τους.

Άρθρο 14: Όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα, αυτοπροσώπως ή με τους αντιπροσώπους τους, να αποδέχονται ελεύθερα την αναγκαιότητα της δημόσιας εισφοράς, να παρακολουθούν τη χρήση της και να καθορίζουν την ποσότητα, τη διάθεση, την είσπραξη και τη διάρκεια της.

Άρθρο 15: Η κοινωνία έχει το δικαίωμα να ζητήσει ευθύνη από κάθε δημόσιο λειτουργό για τον τρόπο που άσκησε το λειτουργήμα του.

Άρθρο 16: Κάθε κοινωνία που δεν έχει εξασφαλίσει τα δικαιώματα των πολιτών της και δεν έχει καθορίσει με ακρίβεια τη διάρκεια των εξουσιών, δεν μπορεί να θεωρηθεί οργανωμένη.

Άρθρο 17: Επειδή η ιδιοκτησία είναι ένα απαραβίαστο και ιερό δικαίωμα, κανείς δεν μπορεί να τη στερηθεί παρά μόνο σε περίπτωση δημόσιας ανάγκης που έχει καθοριστεί από το νόμο και φυσικά με την προϋπόθεση να καταβληθεί στον κάτοχο μια δίκαιη αποζημίωση.

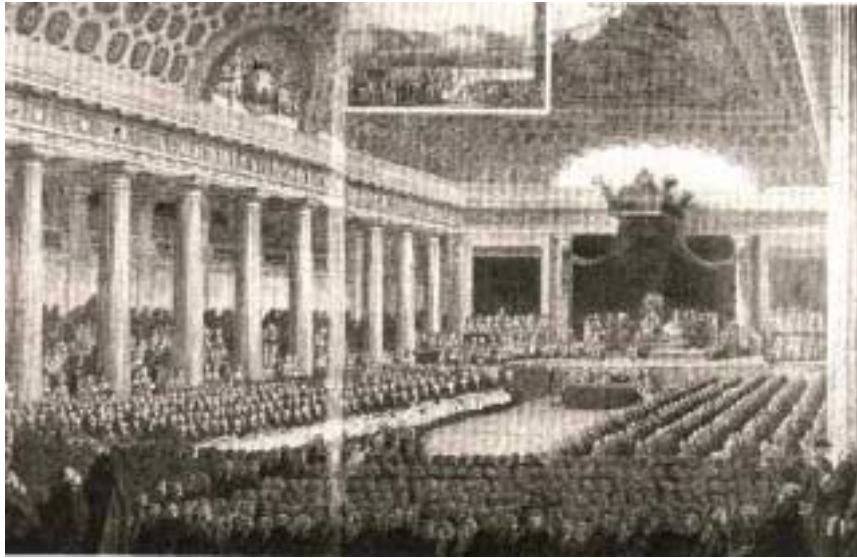
Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη, Α' Λυκείου, τεύχος Α', σσ. 198-199.

- A. Να μελετήσετε προσεκτικά τη «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη» και να καταγράψετε ποιες από τις ιδέες πηγάζουν από τον Λοκ (Locke), ποιες από το Ρουσσό (Rousseau), ποιες από το Βολταίρο (Voltaire), το Μοντεσκιέ (Montesquieu) ή το Ντιντερώ (Diderot).
- B. Να συγκρίνετε τα τρία κείμενα και αφού λάβετε υπόψη σας τις διαφορετικές συνθήκες που υπαγόρευαν τη σύνταξή τους:
- Να αναλύσετε το βαθμό της επίδρασης που άσκησε η μία Διακήρυξη στην άλλη.
 - Να τεκμηριώσετε την άποψη ότι το γαλλικό κείμενο είναι προοδευτικότερο και πληρέστερο των δυο προηγούμενων Διακηρύξεων.

2.

ΕΙΚΟΝΑ (Α)

Η Σύγκληση των Γενικών Τάξεων (5-5-1789)

ΕΙΚΟΝΑ (Β)

Συντακτική Συνέλευση (4 Αυγούστου 1789)

ΕΙΚΟΝΑ (Γ)

Συμβατική Συνέλευση (Prairial έτος III της Δημοκρατίας ή 20-5-1795)
Ο λαός του Παρισιού καταλαμβάνει τη Συνέλευση και ζητάει «ψωμί και το Σύνταγμα του 1793»

- A. Να παρατηρήσετε προσεκτικά τις τρεις γκραβούρες και να τις συγκρίνετε μεταξύ τους ως προς:
- α) τις κοινωνικές τάξεις που εκπροσωπούνται και τη θέση που κατέχουν σε καθεμιά από τις Συνελεύσεις
 - β) την ατμόσφαιρα που επικρατεί.
- B. Να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας για τις πολιτικές αλλαγές που συντελέστηκαν.

Σημείωση: Η άσκηση μπορεί να γίνει γραπτά ή προφορικά στην τάξη με σύγχρονη προβολή των εικόνων από επιδασκόπιο. Ο καθηγητής μπορεί, για κάθε άσκηση, να διατυπώσει πολλές επιμέρους ερωτήσεις ώστε να βοηθηθούν οι μαθητές για την εξαγωγή γενικότερων συμπερασμάτων (ρούχα, διάκοσμος αιθουσών κ.λπ.)

3. Με τη βοήθεια του σχολικού σας βιβλίου, να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τα στοιχεία που λείπουν:

Πολιτεύματα	Χρονολογίες	Εκπρόσωποι	Συνοπτική Παρουσίαση
Απολυρική Μοναρχία	- 1789	Λουδοβίκος XVI	Από το 17 ^ο αιώνα το πολίτευμα της Γαλλίας είναι Απολυταρχική Μοναρχία. Η διάδοση όμως των ιδεών του Διαφωτισμού επηρεάζει ιδιαίτερα τους εκπροσώπους της νέας ανερχόμενης τάξης, της αστικής, αλλά και τους μονάρχες ορισμένων κρατών της Ευρώπης. Έτσι, στα τέλη του 18 ^{ου} αιώνα <i>(συνεχίστε)</i>
		Λουδοβίκος XVI και:	
		Δαντόν, Μαρά, Ροβεσπιέρος	Το Γενάρη του 1793 στη Συμβατική Συνέλευση κυριαρχούν τρεις τάσεις. Οι Γιρονδίνιοι επιθυμούν τη Δημοκρατία με αποκλεισμό όμως των «ξεβράκωτων». Οι Ορεινοί πιστεύουν ότι σ' αυτή τη φάση οι λαϊκές τάξεις θα στηρίξουν τη δημοκρατία. Οι Πεδινοί άλλοτε στηρίζουν τις απόψεις των Ορεινών και άλλοτε των Γιρονδίνων. Τελικά, υπερισχύει η άποψη των Ορεινών. Το Γενάρη του 1793 παίρνουν απόφαση και δημιουργείται η Επαναστατική Συνέλευση.
Δικτατορία			
	1804 - - 1815	Ναπολέον Βοναπάρτης	

4. ΟΤΑΝ Η ΤΕΧΝΗ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΙΚΟΝΑ

Νταβίντ, «Η αρπαγή των Σαβίνων»¹

- A. Να βρουν οι μαθητές και να παρουσιάσουν στην τάξη πληροφορίες:
- α) για το ρεύμα του νεοκλασικισμού στη ζωγραφική (περίοδος, εκπρόσωποι, χαρακτηριστικά)
 - β) για τη ζωή και το έργο του Νταβίντ
- B. Να δοθεί στους μαθητές η εικόνα «Η αρπαγή των Σαβίνων» (σε έγχρωμη φωτοτυπία / προβολή από επιδιασκόπιο / μηχανή για slides) και να γίνει από το διδάσκοντα επεξήγηση του ιστορικού θέματος.
- Γ. Να ζητηθεί από τους μαθητές:
- α) να εντοπίσουν στον πίνακα τα στοιχεία του νεοκλασικισμού (μέσα από τη θεματική, την τεχνοτροπία, τα χρώματα, την περιβολή)
 - β) να προσπαθήσουν να συσχετίσουν τα πολιτικά γεγονότα της εποχής με το θέμα του πίνακα και να προσδιορίσουν ποιος ήταν, κατά τη γνώμη τους, ο σκοπός του καλλιτέχνη.

Βιβλιογραφικά βοηθήματα:

Υβόν Ντελάντρ - Πιερ Μωζέ - Ντενί Μιλώ, *Παγκόσμια Ιστορία της Τέχνης*, τ. 3^{ος}, μφρ. Μερόπη Πρέκα, εκδ. Φυτράκης.

Michael Kiston, *Παγκόσμιος Ιστορία Τέχνης*, τ. 9^{ος}, εκδ. Φυτράκης, Χρυσός Τύπος, 1967.

¹ Σύμφωνα με το μύθο ο Τάσιος, βασιλιάς των Σαβίνων, επιτέθηκε κατά της Ρώμης ύστερα από την απαγωγή των Σαβίνων γυναικών από το Ρωμύλο αρχηγό των Ρωμαίων. Στον πίνακα αναπαρίσταται η προσπάθεια της Ερσίλιας, κόρης του Τάσιου, να συμφιλιώσει τον πατέρα της με το Ρωμύλο. Ο Ρωμύλος παντρεύτηκε την Ερσίλια και έτσι οι Σαβίνοι με τους Ρωμαίους συγκυβέρνησαν στη Ρώμη. Ο ζωγράφος Νταβίντ ζωγράφησε αυτόν τον πίνακα μετά το θάνατο του Ροβεσπιέρου σε μια προσπάθεια να εξάρει την ιδέα της συμφιλίωσης.

5. ΟΙ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Αποσπάσματα από το νόμο της 10ης Ιουνίου 1794.

Άρθρο 1. Ο γαλλικός λαός αναγνωρίζει την ύπαρξη του Υπέρτατου Όντος και την αθανασία της ψυχής.

Άρθρο 2. Αναγνωρίζει ότι η λατρεία που αξίζει το Υπέρτατο Όν είναι η εκτέλεση των καθηκόντων του ανθρώπου.

Άρθρο 3. Από τα καθήκοντα αυτά θέτει σε πρώτη θέση να απεχθάνεται τη δολιότητα και την τυραννία, να τιμωρεί τους τυράννους και τους προδότες, να βοηθάει τους δυστυχημένους, να σέβεται τους αδύνατους, να υπερασπίζεται τους καταπιεσμένους, να κάνει όσο καλό μπορεί και να μην είναι άδικος με κανέναν.

Αποσπάσματα από το διάταγμα της Συμβατικής, ύστερα από πρόταση του Ροβεσπιέρου, για τη λατρεία του Υπέρτατου Όντος (7 Μαΐου 1794) από το βιβλίο του Βασίλη Κρεμμυδά, *Νεότερη Ιστορία, Ελληνική και Ευρωπαϊκή*, σ. 135.

ΕΙΚΟΝΑ (Α)

Η Γιορτή της Αναγέννησης (La fête de la régénération)

Πάνω στα ερείπια του φρουρίου της Βαστίλλης τοποθετήθηκε το άγαλμα της αιγυπτιακής θεάς Ίσιδος. Στην εικόνα το άγαλμα, από τα στήθη του οποίου τρέχει νερό, ενώ ο ωραίος και ευγενής Ερώ ντε Σεσέλ (Hérault de Séchelles), Πρόεδρος της Συμβατικής Συνέλευσης, τείνει τη ρωμαϊκή κούπα του για να πει το νερό της Αναγέννησης.

Γκραβούρα του David, στο «La Révolution Française au jour le jour», Hatier, 1985, σ. 56.

ΕΙΚΟΝΑ (Β)

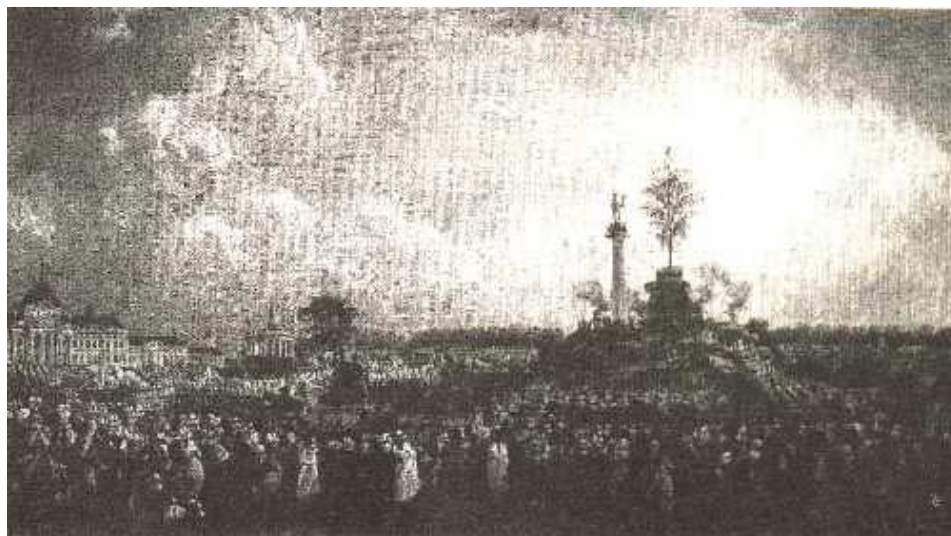
Τελετή της θεάς «Λογικής»

Francois Furet, Mona Ozouf, Dictionnaire critique de la Révolution Française
εκδ. Flammarion, Paris, 1988.

ΕΙΚΟΝΑ (Γ)

Γιορτή του «υπέρτατου όντος» (8 Ιουνίου 1794)

- A. Να εξηγήσετε τι συμβόλιζε η καθεμιά από τις τρεις γιορτές.
- B. Να εντοπίσετε κοινά χαρακτηριστικά αυτών των τελετών (να παρατηρήσετε το πλήθος, τα ρούχα, το τελετουργικό).
- Γ. Ποιες είναι οι ιδέες που προβάλλονται; Να τις συσχετίσετε το κίνημα του Διαφωτισμού με το επαναστατικό κλίμα της εποχής.

Σημείωση:

Σκόπιμο είναι πριν δοθεί η εργασία να γίνει σχετική ανάλυση από το διδάσκοντα στην τάξη με τη βοήθεια διαφανειών.

6. ΟΤΑΝ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- A. Να ακούσουν οι μαθητές στην τάξη την 3^η συμφωνία έργο αρ. 55 του Λ. Β. Μπετόβεν την επονομαζόμενη **ηρωική**, καθώς και την προγραμματική συμφωνία «Η Νίκη του Wellington».
- B. Να γίνει μια σύντομη αναφορά από το διδάσκοντα στο ιστορικό της σύνθεσης των δύο συμφωνικών έργων και στο ιστορικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν.
- Γ. Να ζητηθεί από τους μαθητές να αναφερθούν στο βαθμό επίδρασης που είχε το πολιτικό κλίμα της εποχής στο έργο του Μπετόβεν.

Σημείωση:

Παραθέτουμε συνοπτικά για τον καθηγητή το ιστορικό σύνθεσης των δύο συμφωνικών έργων το οποίο εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Είναι γνωστό ότι ο Μπετόβεν, αρχικά, ένθερμος υποστηρικτής του Ναπολέοντα, άρχισε να γράφει τη συμφωνία αυτή προς τιμήν του μεγάλου ήρωα και επαναστάτη. Η συμφωνία χαρακτηρίζεται από πάθος και προβάλλει την προμηθεϊκή διάσταση του ανθρώπου - επαναστάτη. Μάλιστα, σαν τελευταίο μέρος της συμφωνίας, έχει χρησιμοποιήσει το μουσικό θέμα του έργου του «Τα Πλάσματα του Προμηθέως» που αποτελεί μουσική για μπαλέτο. Όταν όμως αντιλήφθηκε ότι ο Ναπολέων, μεταμορφώθηκε σε έναν άλλο κατακτητή, τότε άλλαξε την αφιέρωση της συμφωνίας σε «Συμφωνία ηρωική για να τιμηθεί **η ανάμνηση** ενός μεγάλου ανθρώπου. (Symphonia eroica composta per festeggiare il sovenire di un grand' uomo).

Βιβλιογραφικό βοήθημα:

Έντουαρντ Σμιθ, *Παγκόσμια Ιστορία Τέχνης και Πολιτισμού*, μτφρ. Ελένης Ταμπάκη, εκδ. Άλμπατρος, 1994.

Ομαδικές Συνθετικές - Δημιουργικές Εργασίες

1. ΠΑΝΟΡΑΜΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Οι μαθητές μπορούν να κατασκευάσουν με τη βοήθεια του καθηγητή των Καλλιτεχνικών του σχολείου ένα πίνακα όπου να απεικονίζονται:

- α) Τα σημαντικότερα γεγονότα «σταθμοί» της επαναστατικής περιόδου από το 1788 - 1815.
- β) Οι σημαντικότερες χρονολογίες και ο χρόνος διάρκειας των κυριοτέρων φάσεων.
- γ) Πορτρέτα των ηρώων από φωτογραφίες ή/και ζωγραφική ή/και χιουμοριστική απεικόνιση (καρικατούρα) π.χ. Λουδοβίκου XVI, Μαρίας Αντουανέτας, Ροβεσπιέρου, Δαντόν, Μαρά, κληρικών, «ξεβράκωτων», αριστοκρατών, εμικρέ κ.λπ.
- δ) Οι γιορτές - τελετές της Επανάστασης, η Τέχνη της Επαναστατικής περιόδου, η Αρχιτεκτονική, το επαναστατικό ημερολόγιο, η μόδα γυναικών - ανδρών.

2. ΤΟ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Να κατασκευάσουν οι μαθητές έναν πίνακα, όπου να παρουσιάζεται η παγκοσμιότητα και η διαχρονικότητα του έργου της Επανάστασης μέσα από τις έννοιες:

- α) Αδελφότητα,
- β) Δικαιοσύνη,
- γ) Δικαιώματα και Θεσμοί,
- δ) Εθνική συνείδηση - Εθνική ενότητα,
- ε) Εκπαίδευση,
- στ) Ελευθερία,
- ζ) Επιστήμες,
- η) Ισότητα.

3. ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Να συλλέξουν οι μαθητές από εγκυκλοπαίδειες, σχολικά βιβλία, τουριστικούς οδηγούς, κάρτες και όποια άλλη πηγή, φωτογραφίες ή διαφάνειες από πλατείες, αγάλματα, κτίρια, μνημεία, ανάκτορα, όπου σημειώθηκαν ιστορικά γεγονότα ή στήθηκαν για να θυμίζουν την Επανάσταση.

4. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ Α ΩΣ ΤΟ Ω

Να σχηματίσουν οι μαθητές ένα μικρό λεξικό με τις νέες λέξεις (όρους, έννοιες) που συναντώνται συχνά μέσα στο βιβλίο τους και αφορούν αυτή την επαναστατική περίοδο αλλά χρησιμοποιούνται έκτοτε παγκόσμια, και να γράψουν ένα μικρό κείμενο για κάθε λήμμα. Π.χ.:

- Α** Αναγέννηση
- Γ** Γκαζέτα / Γκραβούρα
- Δ** Δικαιώματα του Ανθρώπου
- Ε** Έθνος
- Κ** Κομμούνα
- Ο** Ομοσπονδία
- Σ** Συνέλευση κ.ά.

5. ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Να γράψουν οι μαθητές ένα λόγο που θα μπορούσαν να αγορεύσουν σαν βουλευτές σε μια από τις Συνελεύσεις. Μέσα από το κείμενό τους να προσπαθήσουν να επηρεάσουν τη Συνέλευση να παρθούν αποφάσεις σε ένα σοβαρό θέμα, για παράδειγμα ίση πληρωμή των φόρων, απόδοση γης στους ακτήμονες γεωργούς, την ψήφο των λαϊκών τάξεων, τη δωρεάν δημόσια παιδεία ή τη συμμετοχή των γυναικών στη ψηφοφορία κ.ά.

6. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (5 Οκτωβρίου 1793 - 1 Γενάρη 1806)

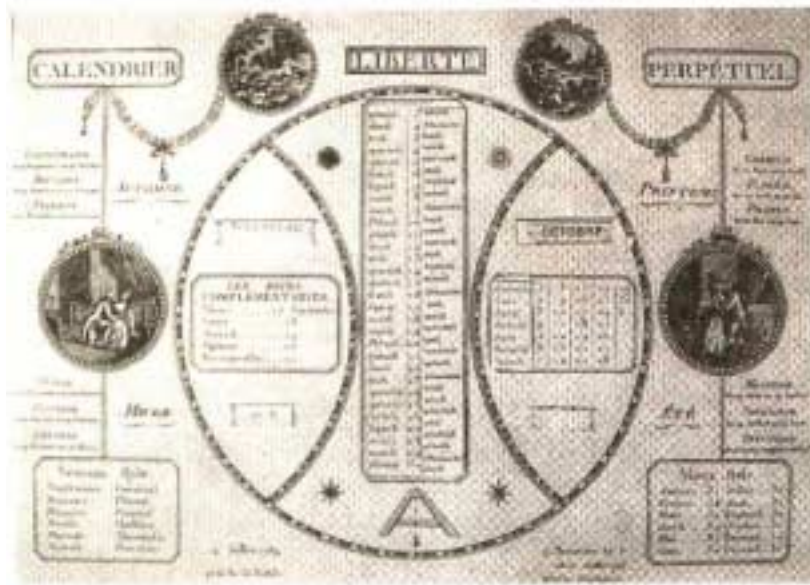
ΕΙΚΟΝΑ (Α)

ΕΙΚΟΝΑ (Β)

ΕΙΚΟΝΑ (Γ)

- A. Να βρουν οι μαθητές πώς αποδίδονται στο νέο ημερολόγιο οι ημέρες, οι μήνες και τα έτη.
- B. Να διατυπώσουν κάποιους λόγους, για τους οποίους πιστεύουν ότι δημιουργήθηκε και χρησιμοποιήθηκε αυτό το ημερολόγιο.
- Γ. Να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν τη σχέση ανάμεσα στην επανάσταση και στο ρεύμα του Ρομαντισμού, στην αποχριστιανοποίηση της θρησκείας (déchristianisation) και στο συμβολισμό που παρουσιάζουν οι εικόνες.
- Δ. Να αποδώσουν μια σύγχρονη ημερομηνία σύμφωνα με το επαναστατικό ημερολόγιο.

7. ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η Τέταρτη τάξη.
Γκραβούρα αγνώστου από το βιβλίο
του Paul-Marie Duhet *Les femmes et
la Revolution*, εκδ. Collection
Archhes Juillard, 1971, σ. 160

ΚΕΙΜΕΝΟ (Α)

«Παρότι ο σύζυγός μου, λέει μια ηρωίδα του Βολταίρου, δίνει το κολιέ μου στη μια αντίζηλό μου και τα σκουλαρίκια μου στην άλλη, εγώ δεν ζήτησα από τους δικαστές ούτε να τον κλείσουν σε μοναστήρι, ούτε να μου δώσουν όλα τα καλά του. Ενώ εγώ, επειδή έκανα μια φορά αυτό που εκείνος κάνει καθημερινά, ατιμώρητα, πρέπει να μου κόψουν τα μαλλιά, να με βάλουν έγκλειστη σε μοναστήρι, να μου στερήσουν την προίκα μου, να δώσουν την περιουσία μου στον κούφιο σύζυγό μου για να τον βοηθήσουν να αποπλανήσει κι άλλες γυναίκες και να διαπράξει κι άλλες μοιχείες».

Annette Rosa, *Citoyennes, Les femmes et la Révolution Française*, Messidor, 1985, σ. 49. Μτφρ.: Α. Μέρου

Γκραβούρα
του Gouache de Lesueur,
Το διαζύγιο, φωτογραφία
Hubert Josse. Annette Rosa,
*Citoyennes, Le femmes et la
Révolution Française*, Messidor,
1985, σ. 124.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Β)

«Γυναίκες! Θέλετε να είστε δημοκράτισσες; Αγαπήστε, ακολουθήστε, και διδάξτε τους νόμους που καλούν τους συζύγους σας και τα παιδιά σας στην άσκηση των δικαιωμάτων τους. Να είστε ντυμένες απλά, εργατικές στο νοικοκυριό σας· ποτέ μην παρακολουθείτε τις λαϊκές συνελεύσεις με σκοπό να μιλήσετε ... τότε η πατρίδα θα σας

ευλογεί γιατί πραγματικά θα έχετε κάνει γι' αυτήν αυτό που εκείνη θα περίμενε από εσάς».

Ανωνύμου, δημοσιευμένο σε επίσημο φύλλο της Δημόσιας Σωτηρίας,
Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*,
Messidor, 1985, σ. 206.

Αναχώρηση ηρωίδων του Παρισιού για την κατάληψη του Ανακτόρου των Βερσαλλιών
(5 Οκτωβρίου 1789)
Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*, Messidor, 1985, σ. 79.

Κλαμπ γυναικών
Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*, Messidor, 1985, σ. 211.

Κυρία της Αριστοκρατίας
Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*,
Messidor, 1985, σ. 144.

Αστικά γυναικεία ρούχα της Επανάστασης
Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*,
Messidor, 1985, σ. 109.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Γ)

«Αντίο τακούνια, καλάθια, πουφ, μαξιλαράκια, περούκες. Όλη η χάρη κατοικεί στην απλή ομορφιά του σώματος. Κάτω από τα πατριωτικά χρώματα των ρούχων το σώμα επαναστατεί κι αυτό».

Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*,
Messidor, 1985, σ. 109.

Η ωραία ξεβράκωτη ένοπλη για τον πόλεμο.
Γκραβούρα ανωνύμου
Annette Rosa, *Citoyennes, Le femmes et la Révolution Française*,
Messidor, 1985, σ. 188.

- Σημείωση:** Το θέμα είναι τεράστιο και θα μπορούσε να απασχολήσει σαν ομαδική-συνθετική εργασία πολλούς μαθητές. Δυστυχώς όμως η έλλειψη ελληνικής βιβλιογραφίας περιορίζει τις δυνατότητές μας. Παραθέτουμε ενδεικτικά κάποιες εικόνες και βιβλιογραφία σχετική με το αντικείμενο και προτείνουμε, με βάση αυτό το υλικό ή και άλλο συμπληρωματικό, οι μαθητές που θα αναλάβουν αυτή την εργασία:
- α) Να χωριστούν σε μικρότερες ομάδες και κάθε ομάδα να επεξεργαστεί μία από τις πλευρές του θέματος.
 - β) Να δώσουν ένα τίτλο στην ενότητα που θα επεξεργαστούν.
 - γ) Να διατυπώσουν δικά τους ερωτήματα που να εξαντλούν το θέμα.
 - δ) Να δώσουν τις απαντήσεις στα ερωτήματα που διατύπωσαν.
 - ε) Να εξαγάγουν γενικά συμπεράσματα.

8. ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΒΟΝΑΠΑΡΤΗΣ

ΕΙΚΟΝΑ

Γκραβούρα που δημοσιεύτηκε στον αγγλικό τύπο τρεις μήνες μετά τη θριαμβευτική είσοδο του Ναπολέοντα στο Βερολίνο (1807). *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη*, τ. Α', σ. 217.

ΚΕΙΜΕΝΟ

«... Όλος ο κόσμος γνωρίζει ότι χωρίς εμένα δεν είστε τίποτα».

Ναπολέων Βοναπάρτης, στον αδελφό του Λουδοβίκο, βασιλιά της Ολλανδίας.

«... Μπορείτε να είστε βασιλεύς, αλλά έχω το δικαίωμα να διοικώ κι εγώ λίγο εκεί όπου έχω 40.000 άνδρες στρατιώτες».

Ναπολέων Βοναπάρτης, στον αδελφό του Ιωσήφ, βασιλιά της Νεαπόλεως και αργότερα της Ισπανίας.

«... Ασκώ μοναρχία διότι δημιούργησα κληρονομική τάξη ευγενών αλλά μένω πιστός στις αρχές της Επανάστασης γιατί οι τίτλοι των ευγενών μου είναι ένα είδος αστικού στέμματος: κερδίζεται βάση της αξίας και του έργου του καθενός».

Dominique Gausseu, *Napoleon et Son Temps*, εκδ. Mango, 1994, σσ. 58-59.

Μτφρ.: Α. Μέρου

- A. Να σχηματίσουν οι μαθητές έναν πίνακα με τα ονόματα των συγγενών του (αδέλφια, ανίψια κ.λπ.) που ο Ναπολέοντας τοποθέτησε ως βασιλείς, αντιβασιλείς κ.λπ.
- B. Να βρουν βιογραφικά στοιχεία για το Ναπολέοντα (καταγωγή, ο ρόλος του στην Επανάσταση, οι γυναίκες της ζωής του κ.λπ.).
- Γ. Να καταγράψουν το έργο του στη Διοίκηση, την Οικονομία και την Εκπαίδευση.
- Δ. Με βάση τις πληροφορίες που συνέλεξαν οι μαθητές, τα κείμενα που παρατίθενται και τη γκραβούρα, να αξιολογήσουν: α) την προσωπικότητά του, β) το έργο του και τη συμβολή του στον Ευρωπαϊκό πολιτισμό, γ) το βαθμό της αφοσίωσής του στις Αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και δ) την αποδοχή του από τις άλλες ευρωπαϊκές δυνάμεις.